

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна 1. прих. в таборі 3 ф.)
" " поза таб. 4 ф.)
На місяць в таборі . . . 25 ф.
" " поза табор. 30 ф.
На 3 місяці в таборі 75 ф.
" " поза таб. 90 ф.

ЧАСОПИСЬ ПОЛОНЕНИХ УКРАЇНЦІВ у ВЕДЛЯРІ.

ВИХОДИТЬ ЩО ЧЕТВЕРГА Й ЩО НЕДІЛІ.

АДРЕСА:

Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
in Wetzlar.

Видає „Видавниче Товариство імени Б. Грінченка“.

Ч. 24. (71).

Неділя, 22. квітня 1917.

Рік III.

Досвітні огні України.

Велика хвиля російської революції затрусила основами старої централістичної держави Романових, повалила царат разом з його прихильниками та видвинула на верхи суспільства робочий народ, який підняв стяг свободи всіх народів, замучених в безпросвітній тюрмі московської держави.

І всі поневолені народи від Туркестану аж до Фінляндії стали домагатися своїх прав, всі жадають своєї самоуправи, або самостійності, всі загомонили в один голос, що Росія, як вона хоче існувати, мусить змінити свою федеративну державу. Кождий народ мусить мати свою управу, свої національні школи, свої економічні й політичні інституції.

Хоч як сильні ділом були революційні замаху російських революціонерів-централістів XIX століття, то перемогла ідея українського Кирило-Методієвського Брацтва, яка може стати основою будови нової Росії. Для Росії немає ніщо дорожче—або федерація народів, або розвал на самостійні, національні держави. Не хоче нова Росія шанувати домагань усіх народів, то вона розвалиться на її руїнах повстануть самостійні малі держави поодиноких націй.

Нинішнє тимчасове правительство в Росії, зложене з кадетів, хоче задержати старий централістичний лад на нових основах свободи політичної, національної і релігійної, на взір французької республіки. Але те правительство не є народне, а буржуазне і воно не висловом громадської думки населення російської держави. Громадська думка виявляє себе в домаганнях лівниці соціал-демократичних радикальних партій, які стоять за перебудовою цілої держави на федеративний лад, на взір Сполучених Держав в Америці, з пошануванням волі кожного народу, який сам має право означувати свої домагання.

Найвишній місце в тім руху припадає Україні, бо вона займає найбогатшу землю і має однуцілю своїм населенням людність українського народу з одною мовою від Висли аж до Кавказу. Хоч інші на-

роди, як Фінляндія, Естонія, Грузини, більше свідомі своїх прав—та їх землі не мають рішачого значіння в перебудові східної Європи. Україна все рідна доля східної Європи і де вона станула, там була основа до величчя—чи то Литви, чи Польщі, чи Росії. І тепер вигляд східної Європи залежить не від волі петербурзьких лібералів-централістів, навіть не від волі великого московського народу, а від волі України, бо вона є шпихлем і копальною багатства цілої держави.

І тому від сього, які ставити домагання Україна, залежить устрій цілої Росії і в нинішню хвилю. Нинішнє положення Росії є того роду, що вона стоїть на порозі нової народної революції з лівими соціалістичними партіями під проводом Леніна—проти спілки кадетів з Англією, проти Плеханова, націоналістичного соціаліста, та нерішучої партії Чхеїдзе, що схилиються до дальшого ведення війни. Скорше, чи пізніше, а ця революція вибухне.

Як же відноситься до сих течій українське громадянство? Воно поділилося на два табори, відповідно до головних течій російської революції, а се 1) український прогресивний союз, який домагається тільки автономії України, 2) українські соціалісти-революціонери, та інші провідники мас, які хочуть цілковитого відірвання України від Росії.

Український прогресивний союз утворився з так званого Товариства Українських Поступовців, звідсіля і назва сього товариства—ТУП. Він складається зі старих заможних Українців, що перед всіляким правительством хотіли бути лояльними (вірними). Як робили це для України, то тільки се, на що дозволяв уряд. Колись вони ставили собі метою спільну працю над виборенням для українства прав у Росії і обстоювання за оборону існуючих уже українських здобутків. Вони лучилися з поступовими елементами інших народностей; мали зносини з російською кадетською партією; входили в місцеві кадетські

організації, які складалися зі змосковчених Українців і в яких вони розбуджували українські симпатії (спочуття українській справі). Так свого часу київський комітет кадетської партії заявив петербурзькій централі із кадетів, що він виступить із партії, коли вона відмовить ся піддержувати українські домагання.

І тепер вони під назвою „Український Прогресивний Союз“ утворили свої відділи в Петрограді, в Києві, в Харкові, а в Києві прийняли назву „Центральної Ради“, яка відбуває засідання щодня в присутності всіх членів Ради і представників партійно-політичних і культурно-національних організацій. Вона має зносини з провінційальними ра-

діями. Ці поступовці заявили свій лояльний привіт новому кадетському правительству і признали його без ніяких застережень. Однак предложили свої домагання правительству до ласкавого полагодження: 1) українській народної школиництва, 2) допущення по середніх і вищих школах на Україні української мови, 3) допущення української мови до практики судових, адміністративних і церковних заведень в зносинах з місцевим населенням.

Харківський відділ поступових Українців поставив ширше справу; він зажадав від тимчасового правительства негайно взяти під розвагу автономію України, щоби її могли рішити установчі збори (російські). Він утворив сам відділ, який виготовить головні точки самоуправи України і

проект українського національного банку. Замітне тільки це, що з гори прийнято українським поступовим блоком, що про автономію України мають рішати не Установчі Збори в Києві, зложені з українських послів, а Установчі Збори у Москві, чи в Петрограді, зложені з послів усієї Росії. Коли так, то повної державної автономії від російських установчих зборів не мали би ми сподіватися!

Та життя йде своїм шляхом і можна сподіватися кращого від жвавої агітації українських соціалістів-революціонерів, соціалістів-демократів та інших радикальних кругів, що дальше йдуть в своїх домаганнях, включно до Самостійної України.

Побіда центрального тимчасового правительства не має поки що виглядів на значну піддержку на Україні, бо воно і в Петрограді не стоїть на трітійх основах.

Сила ж цілого українського руху набирає все більшої ваги та здобуває прихильне відношення російської ліберальної преси, навіть офіційного журналу „Речь“, яка оголошує обіцянки на домагання Українського Прогресивного Союзу. Се все завдячує тому, що український рух захопив „глибини народу“ і сей народ ставляєть ся критично до нового правительства.

Загнали досвітні огні на Україні, і вона скидає кайдани столітньої неволі та йде по шляху до повної державної самостійності ще під час сей великої грози, яка гуде над світом в імя воскресення всіх поневолених народів.

II.

РЕВОЛЮЦІЯ В РОСІЇ, а МИР.

Конгрес партії кадетів за республікою.

Петербурзька телеграфічна агенція доносить, що дня 7. квітня відбувся конгрес конституційно-демократичної партії (себто кадетів). На деннім порядку були такі справи: 1) Ревізія партійної програми що до форми правління в Росії, 2) Установчі збори, 3) Становище партії до війни; 4) Земельне питання.

Конгрес отворив Кн. Долгорукий заявою, що партія підпирає словом

і ділом тимчасове правительство. Конгрес ухвалив змінити монархічне становище партійної програми слідууючо ухвалою: Росія має бути демократично-парламентарною республікою. Головою виконавчої власти має бути президент. Він виконує свій уряд через міністерство, яке відповідає за свою діяльність перед заступництвом (Думою). Далі ухвалили „народний“ кляч: „Війна до остаточної побіди!“ Про ухвали до других точок не пише телеграфічна агенція.

Хто не дав ще свого підпису на мандат для Президента С. В. У. т. Скорописа—

Конгрес робочих партій за миром.

На раді робітників взяли участь представники 82 міст і представники різних партій, які наспіли до Петербурга дня 10. квітня навіть з Владивостоку. Було їх поперх 300 людей. Председатель Чхеїдзе привітав 11. квітня цей конгрес промовою такого змісту: Надходить час, що народи візьмуть в руки заключення миру. Ми підписали всіх, які жадають ясної й безпосередньої заяви своїх правительств, що вони зрікаються всіх плянів анексії (здобутків). Тоді треба перевести ревізію постанов усіх держав на основі цих заяв.

Черетелі заявив своє вдоволення з заяви тимчасового правительства з дня 6. квітня й зажадав, щоби російське правительство зажадало від своїх союзників заяви, що й вони зрікаються всіх здобутків і відшкодовання. Каменев і другі бесідники заявили ся за негайним заключенням мира, але не ганьблячого для Росії, а тільки на підставі рівності. Вікінці міністер Керенський заявив, що всі союзники й вороги мусять зайняти становище до програми мирової, яка не ставить, нікому ніяких здобутків. Керенського іменувала рада заступником председателя міністерської ради, себто заступником кн. Львова. Конгрес ухвалив слідуєчі постанови:

Нове право виборче в Росії.

Конгрес рад робочих і представників салдатів усієї Росії подав заїдженне щодо народного погляду на установчі збори:

Збори мають бути скликані до Петербурга як можна найскорше після загального виборчого права.

Армія й ціле населення буде брати участь в голосуванні, але армія має голосувати окремо.

Установчі збори мають установити форму правління в Росії і його основи й розслідити земельне питання; установити закони для робітників, рішити національне питання, завести місцеву самоуправу і розслідити всі питання міжнародного значіння.

До сього мусим додати, що виборче право повинно розтягнути ся на полюбених, о скільки вони досі не вернуть до дому. Що до національного питання й самоуправи належить полішити кожній нації рішенне своїм установчим збором, наприклад: Українцям признати право скликати свої установчі збори в Києві, Полякам—у Варшаві, Грузинам—в Тифлісі і т. д., бо установчі збори в Петрограді можуть більшою голосією ухвалити закони на кривду поодиноких націй, або заведуть постанови невідповідні до місцевих відносин.

Рішення в земельній справі.

Зід робочих і представників салдатів усієї Росії ухвалили на кінцевім засіданні резолюцію, доторкаючи земельного питання, що його слід негайно полагодити; до того потреба: 1) знести ріжниці клас

і титули, 2) основно перетворити систему місцевої управи, 3) без ніяких виїмків зайняти всі землі—коронну (царську), церковні й монастирські та передати їх хліборобам.

Закінчив збори Плеханов своєю промовою за дальшим веденням війни в єдності з теперішнім правительством. Співаючи марсельську, закінчили конгрес представники робітничих і салдатських рад дня 15. квітня.

Французькі й англійські соціалісти в Петербурзі.

У великодню неділю прибули до Петербурга французькі й англійські соціалісти. Вони удали ся до палати Думи, де їх прийняв виконавчий Комітет робітничої ради. Як прийшов Плеханов о 3. годині, удали ся разом із ним до великої салі, де відбував ся конгрес рад робочих і салдатів. Поява Плеханова викликала живі оплески. Председатель Чхеїдзе повитав посольство союзників. Тоді промовляв французький і англійський посол від соціалістів, кожний в своїй мові. Хоч їх не розуміли ні слова, але повітали їх промови оплесками. Їм переложено їх промови. Промовці не говорили нічого про війну, а лиш заявили, що принесли привітання своїх робітників і говорили з одушевленням про визвольний вплив, який буде мати у світі російська революція. Плеханов сказав бесіду, в якій доказував konieczність дальшого ведення війни. І його бесіду привітали оплесками.

Заява польських соціалістів.

В Швайцарській часописі „Бернер Тагевахт“ оголосив заграничний відділ центрального Комітету польської соціалістичної партії заяву до революційного пролетаріату Росії, в якій відкидає маніфест російського правительства в справі Польщі, яка має бути злучена мілітарною унією з Росією. Кидає гасло російським революціонерам: Не війна аж до побіди, але революція аж до побіди!

Між иншим пишеть ся в тій заяві:

„Як довго Росія лишаєть ся, як активний член в ланцюгу імперіалістичної коаліції (антанту), як довго англійський імперіалізм не є збурений до своїх основ, так довго лишить ся війна по обох боках воєнного фронту тим, чим вона була, — імперіалістичною завоювничою війною. На полях Литви, Волині й Буковини, як і на вірменських і перських горах засуджено російського салдата воювати за укріпленне й побільшенне англійської світової величі, за опанованне нею Африки, за захопленне для неї Мезопотамії й Арабії. Нехай же знає російський пролетаріат, що польський нарід, польський робітничий селяни не надіють ся від кривавого вбивства народів свого визволення. Та праця буржуазно-націоналістичних польських політиків, що з Петербурга пруть до дальшого кровопролиття, немає з народом Польщі нічого спільного“.

Англійська сторожа на границях Росії.

Повертаючи зі Швайцарії соціалісти під проводом Леніна ось що говорили зі штокгольмським кореспондентом в Улеборзі про догляд їх з англійського боку:

На границі прийнято їх доволі вічливо завдяки тому, що були присутні представники ради робочих і салдатів. Далі на російській землі доглядали їх чотири англійські офіцери, яких опісля замінили шість нових офіцерів. На дорозі прийшли англійські офіцери у військовій і цивільній одежі до вагону й почали прикрі огляди й допити, наслідком яких було се, що кількох соціалістів відставлено назад до Швеції. Взагалі мали вражінне, що вони не є у визволеній Росії, але в англійським вагоні арештантів.

Ще яркіше малюєть ся ця сторожа англійська у найновішій вістці, яка сповіщає що данський соціаліст Боргберг зістав уязнений Англійцями тому, що його уважають приятелем Німеччини і прихильником мира.

Нова партія за продовженням війни.

До Базеля пишуть з Петербурга: Утворила ся тут нова соціалдемократична група під імям „Єдність“, на чолі якої стоїть повернувший з Сибіру Бадаєв. Вона ставить собі ціллю злучити всі демократичні сили, підперти тимчасове правительство, зорганізувати робітників і спровадити знову їх до роботи. Вона хоче вести війну до повного пораження Німеччини. Видала маніфест, що революція соціалістична поки що тепер в такім мало освідмленім народі неможлива. Партія видає часопис „Єдність“, якої шефом є редактор Плеханов.

Плеханов, батько російської соціалдемократії, виїхав з Росії 1880 р., жив у Парижі, звідкіль його вигнали як анархіста в 1895 р.; пішов до Женеви, вернув ся на короткий час до Росії в 1905—6 році, відтак виїхав до Італії. По вибуху війни видавав у Парижі тижневу часопис „Призив“, де голосив засаду, що соціалісти повинні йти з царським правительством проти Німеччини. Проти його вступала партія „пораженців“, які бачили надію визволення народу у пораженні Росії. Дж уль Бе з де, французький крайній соціаліст, висказав теорію, на своє оправданне участі у війні, що коли горить дім, то мусять брати участь в гашенні й ті, що мешкають у ливниці. На се „пораженці“ відповіли, що Росія не дім, а тюрма, темна безпросвітна тюрма, і як вона горить, то вязням радієть і не треба їм гасити пожежу власної тюрми. Проти сього станув Плеханов.

Тепер Плеханова покликало тимчасове правительство і зробило йому місце в міністерстві, як міністрові робочих. Але він мабуть не зможе переперти своєї волі проти волі народу, що домагаєть ся негайного миру.

Мирова конференція соціалдемократів.

Італійські часописи пишуть про відїзд соціалістичного посла Моргарі з уваження італійської соціалістичної партії до Петрограду. Він є сторонником негайного миру. У парижських часописах замітно занепокоєнне іза того, що багато соціалістів, сторонників мира, їде до Петрограду у Штокгольму з ріжних країв. У Штокгольмі стрінуть ся офіційальні представники соціалістичних партій в Франції, Італії, Австрії, Німеччині, Росії, Данії, Швеції, Норвегії й Голяндії (і то всіх партій більшости й меншости).

Італійські соціалісти сходять ся сими днями в Міяно, щоби обговорити заяву мирову осередніх держав і готовність Росії до негайного миру.

Французькі синдикалісти прийняли одностайно внесенне, щоби підняти обговоренне мира.

Мирова акція партії Леніна за границями.

Пять провідників групи Леніна разом з ним наспіли через Німеччину до Штокгольму і там мали конференцію зі шведським партією меншости. Ленін заявив, що він стоїть на чолі енергійної діяльності в справі негайного мира, в якій він порозумів ся з партіями меншостей Швайцарії, Франції, Німеччини. Тільки з Англії немає ніякого голосу в цій справі. Він розпичне живу агітацію й надієть ся в найближчих 14 днях бути назад у Штокгольмі на чолі мирової депутації, де має бути приготована ітернаціональна (міжнародна) конференція мирова. Заповнено готель Контіненаль з великими кімнатами для конгресу. Президент робочих Чхеїдзе діста телеграму від німецької соціалдемократії з підписами крайніх опозиційних послів Газе й Ледебура.

Партія радикально-соціалдемократична (большовиків) під проводом Леніна.

У Петербурзі відбули ся збори Радикальної соціалдемократичної партії, які ухвалили не узнавати тимчасового правительства і дати поручення робітничому Комітетові негайно поробити кроки до усунення теперішнього правительства й утворення нового радикального. Різночасно опублікував Центральний Комітет радикальної соціалдемократичної партії в партійному органі „Правда“ таку постанову:

Сьогоднішнє провізоричне правительство по своїй складові є це протиревольційне, бо воно складаєть ся із представників буржуазії і дворянства. Тому робітничая партія не має з ними нічого спільного. Завдання революційної демократії є—покликанне революційного правительства демократичного характеру, другими словами: Диктатура пролетаріату й селянства!

Захитанне тимчасового правительства.

Як доносять зі Штокгольму, тимчасове правительство в Петербурзі дуже захитане. Провідники крайніх

може се зробити до 25. квітня с. р. До 20. квітня зібрано підписів 2476.

лівих, Ленін і Стенанов, написали відозву до народу: „Поваліть правительство, яке хоче знищити плоди революції, окупленої народною кров'ю. Заговор англійських і французьких імперіалістів підкупив Мілюкова, Гучкова і товаришів, щоби мільйони російських робітників і селян жертвували на се, аби здобути Царгород для Росії, Сирію для Франції, Мезопотамію для англійських колоністів. Англійський капітал хоче продовжувати загострення кривавої купелі. Тому підпірають Англію Гучков і Мілюков, що хочуть захопити владу в свої руки. Англійці папали на Німців через їх перемагаючу індустрію. Але й війна показала німецький промисел далеко могутішим, як вони надіяли ся. Звідтіля і та пуста зависть всіх ворогів Німеччини, яка збільшилася у війні.“

Середня партія соціалістів жадає повалення міністерства. На великих зборах порішено, якби тимчасове правительство не підняло мирових переговорів, зрікаючись всіх анексії—то всадити його в тюрму, як і царське міністерство.

Демократична буржуазія жадає уступлення міністерства. „День“ обвиняє Мілюкова, що він має тільки особисті погляди в рішучих питаннях. Як він не піддасть ся зовсім публичній opinio, то мусить уступити з міністерства.

Автономічні стремління російських народів.

Окрім руху серед Фінляндців, Лотинців і Естонців ми писали про автономічні стремління Литовців і Білорусів, не кажучи про великий рух за автономією на Україні. Самостійницькі стремління Українців і кавказьких народів мають завзятий оборончий серед робочих партій. На їх домагання видало тимчасове правительство дня 14. квітня декрет (письмо) в справі впровадження національної автономії балтійських провінцій. Вони обіймають Естонію, Дорнат, Верро, Феніле, Пернав і Едле.

Автономічні стремління появили ся у провінціях, заселених московськими козаками, на Подоні і Уралі, які жадають самоуправня.

В Грузії засновано самостійну церкву, яка не буде зависима від Синоду. Се було основне домагання Грузинів, бо Синод русифікував своєю церквою грузинський наріч.

Невдача Англії в поділї нової Росії.

Штокгольмський коресподент „Фоссіше Цайтунг“ писав недавно: Ще підчас присутності лорда Мільнера в Петербурзі, що приготував революцію, вели ся переговори про відступлення Англії Естонії і Лівляндії та всіх фінських островів за поанчку 4 мільярдів рублів. Тепер знов Англія заявила своє невдоволення з повалення династії тільки тому, що революційна Росія не згодилася дати їй обсадити деякі місцевості. Англія хотіла конче одержати острови на північний захід від Кронштаду і чотири великі острови при в'їзді до рижського зали-

ну. Англія обов'язувала ся сі островами укріпити, бо тепер їм загрожує неприязнь. Далі ждала Естонії і Лівляндії, яка є в руках Німців, та Росія мусить її здобути для Англії. Вона мала їх задержати через означений час після війни, поки Росія сплатить їй довг.

Але ось тепер наспіла вість, що російське тимчасове правительство відкинуло домагання Англії, щоби вона укріпляла острови Алянд, Езель, Даго сильніцями укріпленнями. Воно заявило, що тепершні укріплення на Балтійським морі вистарчають, щоби охоронити Петербург від офензивної ворожої флотії.

Так вірвав ся смачний кусок сала котові!

Відвага провідника російської революції.

Московський посол Демідов описує образки рішачих моментів російської революції в „Русских Ведомостях.“ Між иншими подає образ найбільшого чоловіка дла, нашого земляка, Родзянка, в якому бачимо відвагу провідників французької великої революції разом з основними чертами українського характеру:

Вечером дня 12. березня, о 10. годині, зібрани ся вибрані сеньорами конвенту (Думи) члени виконавчого комітету. Мілюков переконав увсіх членів, що вони щойно тоді можуть виконувати своє урядованне, як президент Думи заявить свою згоду на се. Родзянко вагував ся цілими годинами. Коли інші послы сиділи за круглим столом, Родзянко відсунув ся до свого бюро на бік і думав, сильно зворушений на лиці. Несподівано прийшов посол Шидловський і шепнув щось на ухо Родзянкові. Президент Думи підняв ся в цю мить, приступив блідний, як смерть, до круглого стола й заявив півголосом, але зовсім спокійно: „Стало ся! Я приймаю ся за це дло!“ (Шидловський сповістив його, що увесь преображенський гвардійський полк перейшов до розпорядку Думи).

Від цієї хвилі Родзянко якби відминув ся, не той став. Він показав себе найбільше рішучим і впертим зі всіх. Демідов оповідає, що учні офіцерської школи прибули до Таврійської палати й зневолили Родзянка до промови. Як він скінчив, поставили йому питання молоді офіцери, чи він хоче конституційної монархії, чи республіки. Родзянко вяснив їм, що рішення цього питання належить до будучих установчих зборів і що президент Думи не має права до ніяких заяв в цім напрямі. Тоді стали кричати офіцери: „Він викручуєт ся! Застріляти його!“ Родзянко звернувшись зовсім спокійно до тих, що стояли за ним, попросив їх на бік, а потім розстігнув свій плащ, наставив груди і сказав: „Я готові стріляйте!“ Ст слова зробили на молодих людей, а після в цілім Петербурзі велитенське вражінне. Салдати схопили його на руки з окликами й увязили трох крикунів на місці.

Так виглядає чоловік, який став одним з тих, що повалили царат в Росії, той царат, що давив Україну. Родзянко є потомком україн-

ського сотника, що стояв за Мазепою у повстанні проти Росії, і його уважають за чоловіка найбільшої енергії в теперешній революції.

Нова революція в Петербурзі?

Зі Штокгольму доносять з Гарандра: У Петербурзі вибухли нові

тяжкі розрухи проти тимчасового правительства, які мають ще більші наслідки, як беззневні розрухи, бо увесь рух застановлено. Від чотирох днів почта з Росії зовсім не приходить.

II.

ВІЙНА.

Чотири битви на французьким фронті.

На французьким фронті відбувається тепер велика битва народів на просторі 150 кілометрів від Ленін аж по Реймс. Французи зачали офензиву на західнім фронті дня 16. квітня на просторі 40 кілометрів, опісля підняли сей наступ 18. квітня. Французькі звідомлення начисляють поки що 14.000 полонених Німців і 75. гармат. Та мимо сього не вдало ся їм проломити фронту. Англійці зачали офензиву коло Арра на просторі 20 км; тиждень скорше, їм вдало ся захопити перші німецькі позиції, та Німці опісля знов підняли на них наступ і взяли 2000 Англійців до полону та захопили 22 ворожі гармати.

Дня 13 і 14 квітня стали Англійці наступати звільна в місце, опороженне Гінденбургом. Загальне положення на західнім фронті є того рода, що по обох крилах виступають завзяті й рішачі битви. Англійці почали наступ коло Арра латинського великодного понеділка, опісля зачали острілювати ст. Кентон, а рівночасно зав'язав ся наступ Французів під Соассон. Далі наступила офензива коло Реймс на захід, а на другий день наступ на схід від Реймс. Можна припускати, що Французи наступом у Шампані хотіли спровадити рішення. Здасть ся, що Англійці тому зачали офензиву, щоби відтягнути німецькі

резерви на північний захід, але Німці оставили резерви на своїх місцях. Оба наступи Англійців і Французів мали намір вхопити німецькі війська у кліщі, але плян не вдав ся. Англійці мали наступи з півночі, Французи з півдня в місці, де німецька бойовалія творить коліно, щоби захопити всю німецьку армію. Але сьому плянові перешкодило пересуненне й вирівнанне німецького фронту Гінденбургом. Се мало припізнити битву навіть після англійської оцінки о 3 місяці. Але тимчасом зайшли зміни в політичній ситуації через російську революцію і борбу підводними суднами. Годі було протягати далі намірену офензиву, бо готові П захопити загальний мир, викликаючи російське прихильність до мира й голодом Англії. Рішено отже наступати як найскорше, щоби мати капітал при заключенні мира. Англійці раді були скоршому наступові й тому, що головна вага битви впала й тепер на Французів, бо англійські війська з гарматами треба було щойно пересувати. Але новим пляном—взяти Німців з двох крил у вогонь—не осягнули поки що своєї цілі, й німецькі лінії стоять далі їм непроломаві.

Про бої меншого значіння на інших фронтах подамо другим разом.

Вісти з Росії й зі світа.

МІНІСТЕРСЬКИЙ РОЗПОРЯДОК В СПРАВІ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.

В „Київській Мислі“ помістив Володимир Науменко статю про націоналізацію школи на Україні, написану з приводу розпорядку нового міністра Мануйлова про українську мову в школах російської України.

Тексту розпорядку міністерства просвіти, з приводу якого написана ся статя Науменка, ми не маємо, але з дальших виводів його статі можемо установити головні точки сього розпорядку. Він постановляє:

1) В народних школах заводити ся наука українською мовою, при забезпеченю прав національних меншостей; російська мова є обов'язковим предметом науки від другого року науки.

2) В учительських семінаріях і інститутах України заводити ся науку української мови, літератури, історії й географії.

3) В висших наукових заведеннях заводять ся катедри української мови, літератури, історії і права. В дальших своїх виводах Науменко вказує на те, що розпорядок міністерства нічого не згадує про середню школу, і домагаєт ся, як тимчасової міри, щоби у середній школі заведено факультативно науку української мови й обов'язково науку української літератури, історії й географії.

УКРАЇНЦІ В КИЇВСЬКІЙ МІСЬКІЙ ДУМІ.

Київська міська дума на засіданню 21. (ст. ст.) марта, вислухавши заяву зєдинених українських організацій, які домагають ся, щоби в склад думи прийняти представників українського народу, рішала одногласно прийняти в склад думи проф. Михайла Грушевського, Івана Стешенка, лікаря Антоновича й робітника Тертичного.

Отже дума кооптувала 4 Українців—міра, яка очевидно можлива тільки в революційних часах.

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ ВОЛИНИ.

З ініціативи Союзу визволення України відбула ся вчора й нині нарада про справи, зв'язані з українським населенням і українською пропагандою на Волині. В нараді взяли участь представники Української Парламентарної Репрезентації, Загальної Української Ради, Боевої Управи й Союзу визволення України. Рішено перше всего виготовити короткий меморіал в справі адміністрації Волині, українського шкільництва й діяльності комісаріятів УСС на Волині і предложити його начальній команді армії. Далі рішено виготовити докладне предсталиення про стан української справи на Волині і предложити компетентним центральним властям.

(„Діло“).

